

Halmai János

**A korszerű gyógyszerészképzés
kialakulása Magyarországon
(1876–1945)**

Forrás: Orvostörténeti Közlemények – Communicationes de Historia
Artis Medicinae. Vol. 51–53. (1969) pp. 207–214.

A KORSZERŐ GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉS KIALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON

1876 — 1945

HALMAI JÁNOS

Nemcsak a képzés, hanem a magyar gyógyszerészet történetében is fontos határkő az 1876. évi XIV. törvénycikk, mely a közegészségügy rendezéséről szól. Ennek XVI. fejezete foglalkozik a gyógyszerészettel, és 124. §-a a gyógyszerészet állami felügyelet alatt álló közegészségügyi intézménynek minősíti. Így tehát a gyógyszerész, a gyógyszerészek és a gyógyszerészet nem tartozik az ipar-, illetőleg kereskedelemügyhöz. Ez rendkívül fontos előrehaladás volt és kihatásai természetesen a képzés terén is jelentkeztek.

A 124. § az állami felügyeletet a következőkre terjeszti ki: *a)* a gyógyszerészeti személyzet tudományos képzettségére; *b)* az állam által kiadott árszabályzat (Taxa) megtartására és a gyógyszerészek kezelésére; *c)* a gyógyszerészeti megkívánható helyiségeinek berendezésére és felszerelésére; *d)* a gyógyszerészeti rendszabályban meghatározott könyvek vitelének helyességére. A gyógyszerészek képzésére vonatkozó részletes intézkedés azonban csak az 1892. augusztus 8-án jóváhagyott 35 985. számú Bm. rendeletben jelent meg, II. része az egyetemi kiképzéssel is foglalkozott.

Egyes fontosabb intézkedései a következők:

Gyakornoki idő. A gyógyszerészek főnökei gyakornokot tarthatnak, ott ahol segítők is vannak, ezek számát a gyakornokoké nem haladhatja meg. Gyakornok felvételekor a következő okmányokat kell felmutatni: keresztlevel vagy anyakönyvi kivonat, egészségi és védhímlőoltási bizonyítvány, hat gimnáziumi, reál vagy polgári iskolai osztály jó eredményű elvégzése, a reál és polgári iskolát végzettekétől a latin nyelvben való olyan mértékű jártasságot igazoló bizonyítvány ami a gimnázium 6. osztályának megfelel; erkölcsi bizonyítvány és végül a szülők vagy gyámok beleegyezése, illetőleg a felvételt megállapító közjegyzőileg hitelesített szerződés a szülők vagy gyámok és a gyógyszerész között. Senki sem lehet egy időben középiskolai tanuló és gyógyszerész gyakornok.

A gyakornoki tanidő a hat középiskolát végzettekénél 3 év, érettségizetteknél 2 év. A gyakornok felvétele ideiglenes, és csak három havi próbaidő után végleges. A próbaidő a gyakornoki tanidőbe beszámít. Mind a felvételt, mind pedig a visszalépést az illetékes törvényhatóságnál be kell jelenteni. A gyakornokot másval, mint szakmájába vágó dolgokkal foglalkoztatni nem szabad.

A gyógyszerész tisztifőorvos által látalmazott bizonyítványt tartozik a gyakornoknak kiállítani a nála töltött tanidőről. A 10. § részletesen előírja, hogy a gya-

kornokot mire kell megtanítani, jellemét miként kell kialakítani. A tisztifőorvos köteles meggyőződni a gyakornok előmeneteléről.

A gyakornok tanidejének első harmada alatt nem, azután pedig csak felügyelet alatt készíthet orvosi vényeket. A gyakornoki vizsgálatok gyakorlati és szóbeli részből állanak, továbbá Budapesten és Kolozsvárott tartanak az arra kinevezett bizottság előtt.

Segédi idő. A gyakornoki végbizonyítvány tulajdonosai a magyarországi gyógyszerárakban segédi minőségben alkalmazhatók. A segédi idő két évig tart s az egyetemi tanfolyam előtt vagy az után tölthető ki; erről az időről a főnökök bizonyítványt adnak, melyet bélyeggel, aláírásukkal, pecsétjükkel kell ellátni és a tisztifőorvos aláírásával és pecsétjével hitelesíteni.

Egyetemi tanulmányok. Egyetemi gyógyszerészeti tanfolyamra az vehető fel, aki a szabályrendelet szerinti előképzettséget igazolja és a gyakornoki vizsgát (tirocinális) sikeresen letette.

... 5. §. Az első évi tanfolyamra a jelentkezés a bölcsészet, illetőleg a matematika-természettudományi kar dékánjánál történik, a következő okmányok bemutatásával: a) születési bizonyítvány, b) a gimnázium, reál- vagy polgári iskola legalább 6. osztályának elvégzését igazoló bizonyítvány; utóbbi két esetben a latin nyelvből tett vizsgát igazoló bizonyítvány; c) a gyakornoki végbizonyítvány.

6. §. A második évfolyamra jelentkezés az orvoskari dékánnál történik. Igazolni kell az első két félév kötelező tárgyainak hallgatását és a gyógyszerész mesteri elővizsgálatok sikeres letételét.

7. §. Az egyetemi gyógyszerészeti tanfolyam két évig tart.

Gyógyszerésztudorság. 1. Az érettségi bizonyítvánnyal rendelkező gyógyszerészmesterek elnyerhetik a gyógyszerésztudori oklevelet, ha legalább egy tanévet még az egyetemen töltenek és az idő alatt a vegytani, gyógyszerzeti és közegészségtani tanintézetekben 2, illetőleg 1—1 félévig laboratóriumi munkálatokkal foglalkoznak és ez idő alatt az említett tárgyak valamelyikéből saját vizsgálataik alapján készült doktori értekezést írnak. 2. A doktori értekezést az orvoskari dékán, mint elnökből, a vegytan, nemkülönben az értekezés tárgya szerint a gyógyszerismeret vagy közegészségtan tanáraiból 3 tagú bizottság bírálja meg és annak elfogadása felett szótöbbséggel határoz. . . . 4. az értekezés kinyomtatandó, a nyomtatás költségeit a jelölt viseli. 5. A felavatás az értekezés elfogadása után az addigi szokásos módon és díjak lefizetése mellett történik.

Életbe lépett 1892. szeptember 9.

Ha a gyógyszerészjelölt a vizsgálatok alkalmából minden tárgyból megfelelt, a szabályszerű eskü letétele és a megfelelő díjak lefizetése után gyógyszerészmesteri oklevelet kapott. Az oklevél gyógyszerzetárnyítás vagy -kezelés szempontjából azonban csak akkor lett érvényes, ha az illető a szabályszerű segédi időt már kitöltötte, és az az oklevélre fel lett jegyezve.

Még néhány emlékeztető: a főnök és segéd közötti viszonyt az 1876. évi 14. törvénycikk 125. §-a magánszerződés útján megállapítandónak mondja ki. Főnök és segéd közötti per esetén az ügyben való intézkedés bírói útra tartozik (16/1887. sz. minisztertanácsi határozat), tehát *magánjogi* és nem iparhatósági per útján történik. Gyógyszerészsegédek illetményének ügye nem az iparhatóságokhoz tartozik. „Gyógyszerész” címet csak gyógyszerészi oklevél birtokában

levő gyógyszerézmester használhat (1894. szept. 25. 2810. sz. Bm. rendelet). Az 1896. évi 37 193. sz. b. és közokt. ü. m. r. a nőknek is megengedi a gyógyszerészi pályára lépést, ezek kellően felszerelt kérvényeiket a tisztifőorvos által a belügyminiszterrel együttes döntés végett a v. és közoktatásügyi miniszterhez kötelesek felterjeszteni.

Megemlítésre méltó, hogy *Thienagel János* nagyszombati közjegyző leánya *Szerafin* 1898. október 1-én lépett be gyakornokul *Bunzl Gyula* nagyszombati gyógyszerértárába: ő volt az első nő Magyarországon, aki a gyógyszerészi oklevelet megszerezte. A második *Heumann Olga*, a harmadik pedig *Légrády Erzsébet*, aki 1906-ban gyógyszerészdoktori oklevelet is szerzett, elsőként a nők közül.

Újabb határhátrévet jelentett a gyógyszerészképzés történetében az 112 745/1914. v. k. m. sz. kibocsátott szabályzat, mely gyógyszerészek felvételét, azoknak szigorlatokra bocsátását és a gyógyszerész-doktorátus megszerzésére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. Kivonatossan ismertetem.

1. Az egyetemi gyógyszerésztanfolyamra rendes hallgatókul csak azok vehetők fel, akik középiskolai *érettségi bizonyítvány*, továbbá a tirocinális bizonyítvány birtokában vannak. . . . 2. A régi képzés, hat középiskolai osztály elvégzése alapján a pályára lépett gyógyszerészgyakornokok felvételénél a régi eljárás (35 985/1892. v. k. m. sz.) követendő és csak az 1913—14. tanévvel gyógyszerészgyakornoki működést kezdettek egyetemre való felvételénél alkalmazandó ez a szabályzat. A régi rendszerű, tehát gyógyszerészgyakornoki működésüket az 1913—14. tanév előtt megkezdett gyógyszerészgyakornokok csak rendkívüli hallgatóként vehetők fel az egyetemi gyógyszerészi tanfolyamra. . . . 5. A gyógyszerészdoktori fok elérése céljából a tudományegyetemen eltöltött 10 hónapi idő a gyógyszerészségéi időbe beszámítható. . . . 7. Az egyetemi gyógyszerészeti tanfolyam kötött és zárt. A hallgatása az egyetemi tanév: I. félévével veszi kezdetét; a tanév II. félévére az I. félévben kötelező kollégiumok szabályszerű lehallgatása után lehet beiratkozni. Az első éves gyógyszerészhallgatók a bölcsészettudományi karhoz, a másodéves gyógyszerészhallgatók az orvostudományi karhoz tartoznak és felvételük mindaddig ideiglenes, amíg az elővizsgálatok letételét nem igazolták.

Ez időben az I. évfolyam I. félévében a tárgyak és óraszámok a következők voltak: természettan 5, gyakorlat 5, állattan 5, ásványtan 5, általános szerves és szervetlen vegytan 5, növénytan 5, növénytan gyakorlatok 3. A félév végén természettanból *elővizsgálat*.

II. félévben általános szerves vegytan és szerves vegytan 5, vegytani gyakorlatok 15, növénytan 5, gyakorlatok 7. A félév végén vegytanból és növénytanból *elővizsgálat* volt.

Az évfolyam második évében, tehát az orvoskaron, az I. félévben kvantitatív és kvalitatív kémiai analízis elemei 5, kémiai gyakorlatok 15, gyógyszerismeret 5, gyógyszerészet gyakorlatokkal 5, közegészségtan 5. A második félévben gyógyszerészi kémia 10, gyakorlatok 15, gyógyszerismereti gyakorlatok 10, gyógyszerészet gyakorlatokkal 5.

Ugyanezek a tárgyak és óraszámok voltak érvényben 1914 előtt is.

A II. félév végén *gyakorlati szigorlat* volt elemzési és gyógyszerészi vegytanból, gyógyszerismeretből, *elméleti szigorlat* pedig gyógyszerészi vegytanból, gyógy-

szersmeretből és közegészségtanból. 1914 előtt gyógyszerészeti műtanból elméleti szigorlat volt, közegészségtanból nem volt vizsga.

Akik gyógyszerészdoktori képesítést akartak szerezni, még két éven át az orvoskaron hallgatták főtárgyukat és két szabadon választott melléktárgyukat; főtárgyukból gyógyszerészdoktori értekezést készítettek, melyet vagy nyomtatva, vagy gépelve három példányban benyújtottak az orvoskari dékánhoz, az értekezés elfogadása után gyógyszerészdoktori szigorlatot tettek a fő- és a két melléktárgyból. As eskü letétele után megkapták a gyógyszerészdoktori oklevelet, illetőleg gyógyszerészdoktorrá avatta őket az Egyetemi Tanács.

A gyógyszerészi oklevél megszerzése után 3 évi gyógyszerügyi gyakorlatot (a gyógyszerészdoktoroknak 2 évi) kellett a tisztí főorvossal láttamozott bizonyítvánnyal igazolnia annak, aki a gyógyszerész önálló vezetésére feljogosító (*approbációs*) vizsgát kívánt letenni. Teljes jogú gyógyszerész csakis e vizsga letétele után lett a jelölt.

1919-ben a Forradalmi Kormányzótanácsnak jelentős intézkedése volt az, hogy a jövőben a gyógyszerésztárat szakemberek, vagyis gyógyszerészek vizsgálják, illetőleg ellenőrizzék. A gyógyszerészvizsgáló jegyzőkönyv igen nagy alaposággal készült el. Tervbe volt véve a rendszeres továbbképzés is. A közoktatásügyi népbiztosság 157 404/1919. számú július 5-én kelt rendeletével a budapesti egyetemmel kapcsolatos Gyógyszerész Főiskola szervezését rendelte el 8 féléves tanfolyammal. A főiskola elnökévé *Winkler Lajos* professzort, igazgatójává pedig *Darvas Ferencet*, a gyakornoki tanfolyam vezetőjét nevezte ki *Polgár* népbiztos. A rendeletet az orvoskaron szervezett gyógyszerészi szakbizottság elnöke kapta meg. A 8 féléves rendeletet 1919. július 29-én 173 763/1919. számon a közoktatásügyi népbiztos adta ki. Ki kell emelnünk azt, hogy az egyetemi hallgatók 300 korona ösztöndíjat élveztek a Tanácsköztársaság ideje alatt. Segéd munkás is beiratkozhatott az egyetemre, ha a felvételi különbségi vizsgát letette.

A főiskolákon az 1920. évi 25. törvénycikkkel életbe léptetett numerus clausus a gyógyszerészi pályára lépést, illetve a gyógyszerészyakornoki felvételt is korlátozta. Ennek folyamánaként a gyógyszerészyakornokok Numerus Clausus Bizottságához kellett a gyakornoki kérvényeket beadni a szokásos és előírt mellékletekkel, melyek közé tartozott a hatósági erkölcsi bizonyítvány és a szülők életbenlétéről, foglalkozásáról, vagyoni helyzetéről szóló községi, megyei vagy városi hatósági bizonyítvány.

Gyökeres változást és nemzetközi viszonylatban is igen lényeges előrehaladást jelentett a gyógyszerészképzésben az 1940. évi 32 900. számú V. K. M. rendelet. Ez az új rendszerű képzés általános természettudományi alaplétszámú nyugvó, széles körű és magasabb fokú szaktudást nyújtott. A természettudományi tárgyak és a gyakorlatok száma nőtt, természetesen a tárgyak tartalma is az igényeknek megfelelően módosult, korszerű lett. A régi — főként morfológiai — rendszerű — irányt az anatómiai, élettani irány váltotta fel, és az alaptárgyak a később előadandó szaktárgyak szempontjából előkészítő tanulmányokká léptek elő. Ez különösen a gyógyszerhatástan, közegészségtan és gyógyszerészet tárgyak előadásához nyújtott nagy segítséget. Bővült pl. az elsősegélynyújtással, jogszabályokkal, gyógyszerellenőrzéssel, mezőgazdasági kémiával, az egyén egészség-

tanával, hogy így a gyógyszerész szélesebb körben is bekapcsolódhassék a közegészségügy szolgálatába. Ajánlott tárgyak is szerepeltek, melyek a pályának múltját, fejlődését, illetőleg történetét is bemutatták, segítve a fiatal nemzedék tájékozódását.

A rendelet lényeges előírása az is, hogy a gyógyszerészek egyetemi tanulmányi ideje 4 évre növekszik. Nincs előtte gyakornoki idő és gyakornoki vizsga, továbbá csaknem minden tárgyból van kötelező beszámoló vagy szigorlat, vagy kollokvium keretében félévenként. Az egyes főtárgyakat természetesen szigorlat zárja le.

Nem lesz érdektelen — a rendelet részletes ismertetése előtt — egy kis előzetes áttekintést adni a gyógyszerészképzés helyzetéről más országokban is. *Mozsonyi Sándor* professzor — akinek a képzés reformálásában nagy érdemei vannak — tanulmánya alapján (MGYT. Értesítő 1935. 4. szám) közlöm a következőket. 28 ország közül 8 államban kezdte meg a jelölt érettségi után tanulmányait a gyógyszerértárban, e nyolc közül is kettőben már gyakorlati idő alatt az egyetem kötelékébe tartozott. Az egyetemi tanulmányok ideje akkor hazánkön kívül csak Dániában és Svájcban volt két év, a többiben 6—8—9, két államban pedig 10 félévig tartott. Az egyetem utáni gyógyszerértári gyakorlat egy és öt év között változott. Volt ahol a gyakorlat egy részét a szünetekben végezték el, sőt Mexikóban pl. az egyetemi tanítási idő alatt heti 18 órát gyógyszerértárban töltött a hallgató. Norvégiában és Svájcban az egyetemi évek között volt gyógyszerértári gyakorlat; ez a beosztás az 1940-es képzési rendszer első éveiben is megvolt.

A *gyógyszerészdoktori fokozatot* különböző módon és idő alatt lehetett megszerezni az egyes államokban. Dániában pl. erre nem volt mód, Észtországbn pedig csupán disszertációt kellett benyújtani. Általában még további egyetemi tanulmány, disszertáció készítése és eredményes vizsga volt az előfeltétel.

Külön gyógyszerészi főiskola, illetőleg egyetem általában kevés országban volt. Gyakran, mint nálunk is, tudományegyetemek, orvosi, bölcsészeti vagy egyideig az egyik, majd a másik fakultáson hallgattak a jelöltek előadásokat. 8 államban volt külön gyógyszerészi fakultás, főiskola pedig 4 államban. Érdekes még, hogy Litvániában a falusi gyógyszerésznek kisebb kvalifikáció is elegendő volt. Franciaországban másodrendű gyógyszerészek is voltak, de ez már a 30-as években megszűnt. Németországban pl. legalább fél évet a gyakorlati időből falusi gyógyszerértárban kellett eltölteni. A végzett tanulmányokról általában úgy számoltak be, hogy a fontosabb tárgyakból vizsgákat, ill. szigorlatokat, a melléktárgyakból kollokviumokat tettek. Az 1940-ig érvényben volt approbációs rendszer külföldön nincs, az viszont pl. 1914 előtt nálunk is megvolt, hogy bizonyos gyakorlati időt a diplomára rá kell vezetni. Ez önálló vezetésre jogosít, azonban minden vizsga nélkül.

Az 1940-ben életbe lépett képzés előírta a diploma megszerzése után az egy évi *gyógyszerértári gyakorlatot*, amelyet a tiszti főorvos bizonyítványa alapján az orvostudományi kar dékánja az oklevélen záradékkal tanúsította.

Az új képzési rend szerint a gyógyszerészhallgatók két évig a bölcsészettudományi karhoz és két évig az orvostudományi karhoz tartoztak, ezért részben az adminisztratív ügyek lebonyolítása céljából, főként azonban az egységes számomtartás, irányítás, elbáns és fejlődés szempontjából ugyanakkor létrejött a Karközi Bizottság. Tagjai voltak az előadók, elnöke két évenként váltakozva egy

bölcsészettudományi és egy orvostudományi professzor, jegyzője pedig ugyanannak a karnak egy fiatalabb oktatója.

Az új gyógyszerképzés tantervét a mellékelt táblázat mutatja.

Az előszigorlat tárgyai: *a*) az elméleti részben: kísérleti fizika, kémia (általános és szervetlen), általános növénytan (sejttan, szövettan, alaktan és élettan), *b*) a gyakorlati részben kvalitatív kémiai analízis. Az előszigorlatot a tanrend szerinti első évfolyam II. félévének végén, az előadások befejezése után és tanulmányi idővesztés nélkül, a tanrend szerinti II. évfolyam előadásainak megkezdése előtt lehetett letenni.

Az I. szigorlat tárgyai: *a*) az elméleti részben: szerves kémia, rendszeres gyógyszerészi növénytan; *b*) a gyakorlati részben a kvantitatív kémiai analízis. Az I. szigorlatot a tanrend szerinti IV. félév végén, az előadások befejezése után kellett letenni.

A II. szigorlat tárgyai: *a*) az elméleti részben gyógyszerészeti vegytan, gyógyszerészet (receptúra), gyógyszerismeret. *b*) a gyakorlati részben gyógyszerészeti vegytan, gyógyszerészet (receptúra), gyógyszerismeret. A II. szigorlatot legkorábban a tanrend szerinti VI. félév végén, az előadások befejezése után lehetett letenni.

A II. szigorlat tárgyai: *a*) az elméleti részben gyógyszerészet (galenikumok), gyógyszer-tan és toxikológia, közegészségtan, a gyógyszerészetre vonatkozó jogszabályok és gyógyszerészi kötelességtan; *b*) a gyakorlati részben gyógyszerészet (galenikumok).

Miként az elmondottakból kitűnt, a gyógyszerészhallgatók tanulmányaik egy részét a bölcsészettudományi karon, más részét pedig az orvostudományi karon hallgatták. Közben pl. az orvostudományi karhoz szervezett botanikai és kémiai tanszék átkerült a bölcsészettudományi karhoz. Így tehát helyes ha megjegyezzük, hogy az első önálló intézet, amelyik csak gyógyszerészhallgatók oktatásával foglalkozott a *Gyógynövény és Drogismereti Intézet* volt, melyet 1914-ben Gyógyszerismereti Intézet néven állítottak fel. A második ilyen intézet volt a *Gyógyszerészeti Intézet*, melynek felállítására 1935-ben került sor. Ez Intézet felállításának korszerű berendezésének létrehozásában *dr. Mozsonyi Sándor* professzornak van az úttörő, hervadhatatlan érdemei.

Először a 18 556/1883. számú V. K. M. rendelet írta elő, hogy a gyógyszerészeknek az orvosoktól *külön tartandó előadásokra* van szükségük, mind az orvosi, mind pedig a bölcsészeti karon.

A gyógyszerészmesteri *oklevél* latin szövegét a 24 856/1893. számú V. K. M. rendelet írta elő.

A 45 518/1900. számú B. M. rendelet előírta, hogy a gyógyszerésznövendékek a két évi egyetemi tanfolyam alatt a szorgalmi időben, vagy az abba eső kisebb szünetekben teljesített segédi működése a szabályszerű segédi időbe be nem számítható, kivéve ha két egyetemi év között megszakítás nélkül legalább 2 hónapig tartott és hitelesen igazolták.

A gyógyszerészet oktatásának története természetszerűleg sokkal bővebb tárgyalásra tart igényt. Célszerű lenne megemlékezni az előadások lebonyolításáról, az előadókról, az intézetekről, az előadás anyagáról (jegyzetek, könyvek), tan-székekről, a klasszifikációról és még több más, az oktatással szorosan összefüggő

**AZ 1940-BEN BEVEZETETT 4 ÉVES GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉS
TANTERVE**

I. félév :

	I. félév		II. félév	
	elm.	gyak.	elm.	gyak.
Kísérleti fizika	5	—	5	4
Általános és szervetlen kémia	5	6	5	—
Kvalitatív kémiai analízis	—	—	2	9
Növényanatómia	3	2	—	2
Általános növénytan	3	—	3	5
Általános állattan	4	1	—	—
Ásványtan, kristálytan és földtan	3	—	—	—
Bevezetés a gyógyszerészhivatásba	—	—	1	—
	<u>23</u>	<u>9</u>	<u>16</u>	<u>20</u>
	32		36	

II. év :

Szerves kémia	5	—	5	6
Rendszeres gyógyszerészi növénytan	3	3	3	3
Kvantitatív kémiai analízis	2	12	2	9
Fizikai-kémia	3	—	—	6
Az egyén egészségtana	2	—	—	—
Elsősegély	—	1	—	—
Gázvédelem	—	1	—	—
	<u>15</u>	<u>17</u>	<u>10</u>	<u>24</u>
	32		34	

III. év :

Gyógyszerészi vegytan	5	9	5	9
Gyógyszerismeret	4	4	3	6
Gyógyszerészet (rec.)	3	9	3	9
	<u>12</u>	<u>22</u>	<u>11</u>	<u>24</u>
	34		35	

IV. év :

Gyógyszerészet (gal.)	4	12	4	12
Közegészségtan	3	—	3	3
Gyógyszertan	3	—	3	—
Jogszabályok	3	—	3	—
Gyógyszerellenőrzés	2	—	2	—
Mezőgazdasági kémia	2	3	2	—
Növényvédelem	1	—	—	2
	<u>18</u>	<u>15</u>	<u>17</u>	<u>17</u>
	33		34	

kérdésről. Váztuk azt az utat, amit a gyógyszerészképzés megtett az egyszerű, kis gyógyszerészinástól kezdve a segéden, majd egyetemi hallgató és okleveles gyógyszerészen keresztül a gyógyszerészdoktori diploma megszerzéséig. Az út rögös volt, de a cél nemes, érdemes és még ma sem tekinthetjük lezártnak.

I R O D A L O M

- Baradlai J.—Bársony E.* : A magyarországi gyógyszerészet története. Budapest, 1930.
Halmaj J. : A gyógyszerészet története. Jegyzet, gyógyszerészhallgatók részére. Budapest, 1958.
Halmaj J. : Téri Tibor emlékezete. Gyógyszerészet. 12. évf. 4. sz. 1968.
Kollarits : Az orvosi karra vonatkozó érvényes fontosabb törvények, rendeletek, szabályok és határozatok. Budapest, 1910.
Mozsonyi S. : A magyar gyógyszerészképzés reformja, tekintettel a külföldi rendszerekre. Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője. XI. 4. sz. 1935.
Varságh : A magyar gyógyszerészetre vonatkozó és jelenleg érvényben levő törvények és szabályrendeletek. Budapest, 1899.
Tanulmányi, fegyelmi és leckeépítési szabályzat. Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem. Budapest, 1937.
Szabályzat az egyetemi gyógyszerészképzésről. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, Budapest, 1940.
Tanrendek.
Győry T. : Az orvostudományi kar története 1770—1935. Budapest, 1936.

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der § 124 des Gesetzes XIV. aus dem J. 1876, dessen mit der Ausbildung sich befassender Teil erst durch die Verordnung des Innenministeriums Nr. 35 985 von 8. VIII. 1892 in Kraft gesetzt worden war, unterscheidet pharmazeutische Lehrlinge, Gehilfe, Meister und Doktoren der Pharmazeutik.

Einen weiteren Meilenstein der Entwicklung bildet die Regelung Nr. 112 745 vom J. 1914 des Kultus- und Unterrichtsministeriums, die Massnahmen hinsichtlich der Aufnahme, Rigorosa und der Erwerbung des Dokortitels der Pharmazeuten beinhaltet.

Zur Zeit der Räterepublik hat das Volkskommissariat für Volksbildung mit seinem Erlass Nr. 157 404/1919 vom 5. Juli die Errichtung einer Pharmazeutischen Hochschule mit einer Studienzeit von 9 Semestern verordnet. (Die Studienzeit hat die Verordnung Nr. 173 763/1919 vom 29. Juli geregelt.)

Der XXV. Gesetzesartikel vom J. 1920 hat den „Numerus clausus“ auch bei der Aufnahme von Pharmazie-Studenten eingeführt.

Eine radikale Wendung bedeutete die Verordnung Nr. 32 900 des Ministeriums für Kult- und Volksbildungswesen vom J. 1940, welche eine aug allgemeine naturwissenschaftliche Bildung basierende, weitreichende und höhere Fachausbildung gesichert hat. Deren Inhalt wird durch eine besondere Tabelle bekanntgemacht.